

CAPVT I.
DE
DIFFVSIONE IMAGINIS
PER VNICAM LENTEM
REPRÆSENTATAE.

Definitio I.

I.

Imagō principalis vocatur ea, quae a radiis axi lentis
proximis per lentem refractis repræsentatur. Tab. I.
Fig. I.

Scilicet si lentis PP axis sit EF in eaque tantum spatium minimum *aAa* sit apertum, per quod radiis transitus concedatur, radii a puncto lucido E emissi in vno puncto F colligentur, quod punctum imago principalis vocatur.

A 2

Coroll.

CAPVT I

Coroll. I.

2. Cum nempe apertura aAa fit minima, omnes radii, qui a puncto quocunque in eam incidunt, ita aequabilem patiuntur refractionem, vt omnes iterum in vnum punctum colligantur, id quod non solum de puncto lucido E in axe lentis fito, sed etiam de quibusuis aliis extra axem positis est intelligendum.

Coroll. 2.

3. Quodsi ergo lentis apertura fuerit minima, singula cuiusuis obiecti puncta post refractionem iterum singulis punctis referentur, sicque imago principalis erit distincta et confusione carebit; siquidem confusio tum demum oritur, quando radii ex vno puncto emissi non iterum in vno puncto colligantur.

Coroll. 3.

4. Et quamdiu apertura lentis aAa est minima, nihil interest, secundum quamnam figuram facies lentis sint elaboratae; quaecumque enim earum figura fuerit, quoniam tantum portiuncula minima in computum venit, ea semper vt sphaerica spectari poterit.

Coroll. 4.

5. Pendet ergo locus imaginis principalis primum a loco puncti lucidi E , siue id in axe siue extra axem fuerit situm; deinde a sphaericitate
vtrius-

vtriusque faciei *aAa* et *bBb* refringentis ; tertio ab earum distantia *AB* seu lentis crassitie, et quarto a ratione refractionis, quam radii in transitu per lentem patiuntur.

Scholion I.

6. Refractio radiorum per huiusmodi lentium aperturas minimas transmissorum, ideoque determinatio imaginum principalium satis accurate in elementis Dioptricus tradi solet, quod igitur negotium hic fusius non prosequar; sed potius in eam refractionis rationem hic inquirere constitui, quando lentium apertura est modicae quantitatis, in quo imprimis ad vtriusque faciei figuram est spectandum. Hic autem perpetuo lentium figuras sphaericas assumo, propterea quod haec figura vulgo lentibus induci, vel saltem, nisi forte accurate successerit, intendi solet. In praxi certe nulla adhuc alia figura lentibus commode et accurate tribui poterit, atque adeo a sphaerica figura, etsi ad praxin maxime est accommodata, ab artificibus frequenter aberrari solet. A sollertioribus autem talia vitia iam plerumque satis feliciter euitantur, unde non adeo erit verendum, ne ea, quae per calculum ex hypothesi sphaericae figurae elicientur, experientiae non consentanea sint futura. Hanc ob rem hic perpetuo postulo, vt ambae facies lentium exactissime secundum sphaericam figuram sint elaboratae.

Scholion 2.

7. Sphaerica autem figura hoc laborat incommodo, quod statim ac lenti maior apertura tribuatur, non amplius omnes radii, qui quidem ab vno obiecti puncto sunt profecti, post refractionem ad vnum punctum dirigantur radiique EM longius ab axe lentis transmissi non amplius in puncto F concurrant. Vnde confusionem eo maiorem nasci necesse est, quo magis hi radii remotiores ab iis, qui prope axem transeunt, declinauerint; et quoniam talis declinatio a figura sphaerica originem ducit, eo maior euadet, quo maior lenti apertura tribuatur. Quanta igitur quouis casu futura sit haec confusio, hoc capite definire constitui; quae cum ceteris paribus a quantitate aperturae pendeat, hic in perpetuum moneo, me cuiusuis lentis aperturam circularem assumere, per cuius centrum axis lentis transeat: ita vt semidiameter huius circuli simul mensuram aperturae exhibeat. Ita si in superficie lentis PP spatium MAM apertum relinquatur, reliqua parte MP velamine opaco obducta, punctorum extremorum MM distantia diametrum aperturae eiusque semissis semidiametrum aperturae praebit.

Definitio 2.

8. *Imago extrema est ea, quam radii per extremitatem aperturae transmissi exhibent.*

Ita

C A P V T I.

Ita si MM sit apertura lentis, radiique EM , EM a puncto lucido E circa oram aperturae transmissi conueniant in puncto f , in hoc ipso puncto f erit imago extrema.

Coroll. 1.

9. Si punctum lucidum E est in ipso axe lentis, nullum est dubium, quin radii inde per marginem circulem MM transeuntes iterum in vno axis puncto f concurrant, imaginemque distinctam repraesentent, quae imago extrema vocatur.

Coroll. 2.

10. Verum si punctum lucidum non esset in axe lentis, hoc neutiquam eueniet, radiique per marginem illum circulem transmissi non amplius in vno puncto colligentur; vnde hoc casu imago extrema eo magis erit confusa, quo magis punctum lucidum ab axe fuerit remotum.

Scholion.

11. Quomodo se habeat refractio radiorum, quando punctum lucidum extra axem lentis fuerit constitutum, quaestio est non solum difficillima, sed etiam ita prolaxis calculis inuoluitur, vt inde vix quicquam concludi possit. Ceterum in vsu, ad quem lentes accommodantur, nunquam obiecta ab axe remotiora spectari solent, atque contentos esse nos oportet, dummodo obiecta in ipso axe lentis sita distincte

C A P V T I.

cte repraesententur, neque etiam confusio, qua obiecta axi proxima afficiuntur, sensibilis esse potest; nam cum imago extrema puncti E in ipso lentis axe fiti sit punctum f , nulla confusione inquinatum; etiam si id parumper esset remotum ab axe, vix sensibilis confusio se immiscere poterit. Quam ob causam investigationes sequentes tantum ad obiecta in ipso lentis axe sita adstringam.

Definitio 3.

12. *Spatium diffusionis vocatur interuallum, inter imaginem principalem et extremam interceptum.*

Ita si imago principalis sit in F , extrema vero in f , interuallum Ff appellatur spatium diffusionis.

Coroll. 1.

13. Si ergo apertura lentis MM euanescat, spatium simul diffusionis euanescit, tum enim tantum radii axi proximi transmittuntur, quibus imago distincta in F effingitur. Ex quo intelligi licet, quo maior fuerit apertura lentis, eo maius fore spatium diffusionis Ff .

Coroll. 2.

14. Cum in F imago a radiis axi proximis, in f autem imago a radiis circa marginem circula-rem MM transmissis formetur; si totam aperturam lentis infinitis circulis concentricis diuisam concipiamus, radii

radii per singulos circulos transmissi imagines inter-
medias exhibebunt, quibus interuallum Ff replebitur.

COROLL. 3.

15. Si enim apertura primum nulla, tum vero
continuo increfcens ftatuatur, imago extrema primum
cum principali congruet; tum vero continuo magis
ab ea difcedet, ficque cum vsque ad MM fuerit au-
cta, omnes illae imagines etiam nunc fubfiftent,
fpatiumque Ff implebunt.

Scholion I.

16. Spatium hoc diffusionis caufam continet
confufionis, qua repraefentatio imaginis perturbatur; cum
enim eiusdem puncti lucidi E infinitae imagines per
interuallum Ff difpofitae exhibeantur; earum com-
miftio confufionem pariat neceffe eft, quae eo maior
erit, quo maius fuerit fpatium diffusionis Ff . Quem-
admodum enim ad repraefentationem diftinctam requi-
ritur, vt omnes radii ex eodem obiecti puncto emiffi
iterum in vnico puncto colligantur; ita fi hi radii
in plura puncta coeant, pluresque eiusdem puncti
imagines referant, prout hae magis minusue inter
fe difcrepant, maior inde minorue confufio nafce-
tur. Quemadmodum autem hanc confufionem
aeflimari oporteat, deinceps demum explicare licebit,
cum ante fpatium diffusionis accurate definire docueri-
mus: quo circa in hoc capite, cum propofita fuerit
lens quaecunq; vitrea faciebus fphaericis terminata

Tom. I.

B

pro

pro quauis puncti lucidi E ab ea distantia et quauis apertura spatium diffusionis Ef inuestigare constitui. Quo facto eandem inuestigationem pro duabus pluribusue lentibus inter se coniunctis suscipi conueniet, vt tandem inde confusionem in quibusuis instrumentis dioptricis assignare valeamus.

Scholion 2.

17. Quaestio igitur principalis huius capituli in hoc versatur, vt proposita lente PP in eiusque axe puncto lucido E, radius quicumque incidens EM consideretur, eiusque per lentem refractione definiatur, vnde punctum f, vbi iterum in axem incidat, assignari queat. Cum enim in eodem puncto f omnes radij per totam peripheriam circularem MM transmissi concurrant; ab his imago quaequam puncti E in f exprimetur, quae erit extrema, si circulus MM in lente eius aperturam determinet; sin autem capiatur minor, imago quaedam intermedia habebitur. Cum autem hic duplex refractione eueniat, altera in ingressu radii EM in vitrum, altera in egressu eiusdem e vitro, quemadmodum eius directio in vtraque inflectatur, forsimum est inuestigandum; vnde duo nascuntur problemae quasi praeliminaria, ex quorum combinatione deinceps negotium conficietur. Verum quo haec problemae commodius calculo expediri queant, quaedam lemmata ex doctrinae angulorum petita praemitteri oportet.

Lem--

Lemma I.

18. Si angulus Φ triginta gradus non excedat eius sinus satis accurate erit $\sin. \Phi = \Phi - \frac{1}{6} \Phi^3$, si quidem in circulo, cuius radius est $= 1$, arcus Φ , qui pro illius anguli mensura habetur, in partibus radii exprimatur.

Demonstratio.

Quantuscunque fuerit angulus Φ , notum est, eius sinum hac serie infinita exprimi:

$$\sin. \Phi = \Phi - \frac{1}{6} \Phi^3 + \frac{1}{120} \Phi^5 - \frac{1}{5040} \Phi^7 + \text{etc.}$$

sumtis igitur tantum binis primis terminis, error committitur reliquis neglectis aequalis, si ergo statuamus $\sin. \Phi = \Phi - \frac{1}{6} \Phi^3$, hincque pro variis angulis Φ sinus colligamus, eorum comparatio cum tabulis sinuum errores manifestabit. Ita si sumatur $\Phi = 30^\circ$, quia

arcus 180° valet 3, 14159265, erit in partibus radii

$\Phi = 0, 52359877$, et $\frac{1}{6} \Phi^3 = 0, 0239246$, hincque

$$\Phi - \frac{1}{6} \Phi^3 = 0, 4996741. \text{ at est reuera}$$

$$\sin. \Phi = 0, 5000000 \text{ vnde habetur}$$

error $= 0, 0003259$, qui ergo ne ad $\frac{1}{3000}$ partem radii quidem affurgit. At si angulus Φ caperetur duplo minor, scilicet $\Phi = 15^\circ$, reperiretur

$$\Phi - \frac{1}{6} \Phi^3 = 0, 2588088$$

$$\text{cum tamen sit } \sin. \Phi = 0, 2588190$$

$$\text{errore existente } = 0, 0000102$$

qui tricies bis minor est quam casu praecedente. Cum ergo in praxi error partem adeo termillesimam radii adaequans facile tolerari possit, multo magis, si au-

gulus Φ fuerit 30° minor, expressio $\Phi - \frac{1}{6}\Phi^3$ verum eius sinum exhibere censenda erit.

Lemma 2.

19. Vicissim si anguli triginta gradibus minoris detur sinus $= s$, ex eo ipse angulus ita proxime definitur, ut sit in circulo, cuius radius $= 1$, arcus eum metiens $= s + \frac{1}{6}s^3$.

Demonstratio.

Si enim Φ designet istum angulum, cuius sinus proponitur $= s$; modo vidimus, esse satis exacte $s = \Phi - \frac{1}{6}\Phi^3$, hinc autem per conuersionem oritur proxime $\Phi = s + \frac{1}{6}s^3$, quae expressio quantum peccet in angulo triginta graduum, ut videamus, sit $s = \frac{1}{2}$ eritque $s + \frac{1}{6}s^3 = 0, 5208333$. Cum autem numerus $3, 14159265$ respondeat angulo 180° , hic numerus $0, 5208333$ praebet angulum $29^\circ 50' 30''$; verus autem angulus est 30° , ita ut error sit $9'' 30'''$. Sit autem $s = \frac{1}{4}$ cui sinui respondet angulus $= 14^\circ 28' 39''$, erit $s + \frac{1}{6}s^3 = 0, 2526041 = 14^\circ 28' 23''$, ita ut hoc casu error non excedat $16'''$. Patet ergo dum angulus minor sit 30° , hoc modo satis exacte ex dato sinu reperiri angulum.

Problema 1.

Tab. I. 20. Si ex puncto lucido E. in superficiem sphaericam reuolutione arcus circularis AM circa axem EC genitam incidat radius EM, definire eius, postquam fuerit refractus, concursum cum axe EC.

Solutio.

Solutio.

Sit C centrum superficies sphaericae, eiusque radius $CA = CM = f$, et distantia puncti lucidi E a superficie refringente $EA = a$, tum vero fit ratio refractionis radiorum ex aere in vitrum $= n : 1$. Vocetur pro radio incidente CM angulus $ACM = \Phi$, eritque huius anguli finus $= \Phi - \frac{1}{6} \Phi^3$. Ponatur iam breuitatis gratia distantia $EC = a + f = c$, et quia in triangulo ECM dantur latera $CM = f$, $EC = c$ cum angulo $CEM = \Phi$, fiet producta CM in c

$CM (f) : \sin. CEM = CE (c) : \sin. EMc$
idèoque

$$\sin. EMc = \frac{c}{f} \sin. \Phi = \frac{c}{f} (\Phi - \frac{1}{6} \Phi^3);$$

vnde ipse angulus EMc elicitor, neglectis tertia altioribus potestatibus ipsius Φ :

$$EMc = \frac{c}{f} \Phi - \frac{c}{6f} \Phi^3 + \frac{c^3}{6f^3} \Phi^3 = \frac{c}{f} \Phi + \frac{c(cc-ff)}{6f^3} \Phi^3$$

qui cum sit $= ECM + CEM$, erit

$$ECM = \frac{c-f}{f} \Phi + \frac{c(cc-ff)}{6f^3} \Phi^3$$

Verum angulus EMc est angulus incidentiae, ac si MO referat radium refractum, erit CMO angulus refractionis, sicque per hypothesein

$$\sin. EMc : \sin. CMO = n : 1.$$

vnde colligitur

$$\sin. CMO = \frac{c}{n f} (\Phi - \frac{1}{6} \Phi^3)$$

hincque ipse angulus

$$CMO = \frac{c}{n f} \Phi + \frac{c(cc-nnff)}{6 n^3 f^3} \Phi^3$$

E 3

quo

quo ablato ab angulo ECM relinquitur angulus

$$\text{COM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{c((n^2-1)cc-nn(n-1)ff)}{6n^2f^3} \Phi^3$$

cuius sinus propterea erit

$$\text{fin. COM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{3(n-1)c^3 + 3(n-1)^2ccf - 4n(n-1)cff + n^2f^3}{6n^2f^3} \Phi^3$$

Iamvero ob

fin. COM : CM (f) = fin. CMO : CO, obtinebitur

$$\text{CO} = \frac{\frac{c}{n} - \frac{c}{6n} \Phi \Phi}{\frac{(n-1)c-nf}{nf} + \frac{3(n-1)c^3 + 3(n-1)^2ccf - 4n(n-1)cff + n^2f^3}{6n^2f^3}} \Phi^2$$

cuius formulae evolutio praebet :

$$\text{CO} = \frac{cf}{(n-1)c-nf} - \frac{cf \Phi \Phi}{6((n-1)c-nf)} - \frac{c(3(n-1)c^3 + 3(n-1)^2ccf - 4n(n-1)cff + n^2f^3)}{6n^2((n-1)c-nf)^2} \Phi \Phi$$

quae porro reducitur ad hanc formam :

$$\text{CO} = \frac{cf}{(n-1)c-nf} - \frac{(n-1)cc(c-f)(c+nf)}{2n^2((n-1)c-nf)^2} \Phi \Phi$$

cui si addamus CA = f prodibit

$$\text{AO} = \frac{nf(c-f)}{(n-1)c-nf} - \frac{(n-1)cc(c-f)(c+nf)}{2n^2((n-1)c-nf)^2} \Phi \Phi$$

atque hinc positio radii refracti MO primo per intervallum AO modo inventum definitur, tum vere insuper ex angulo AOM, qui erit :

$$\text{AOM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{c((n^2-1)cc-nn(n-1)ff)}{6n^2f^3} \Phi^3$$

sive

$$\text{AOM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{(n-1)c((nn+n-1)cc-nnf)}{6n^2f^3} \Phi^3$$

Coroll. I.

21. Cum posuerimus $c = a + f$ erit

$$c - f = a, \text{ et } (n-1)c - nf = (n-1)a - f,$$

atque

atque

$(nn+n+1)cc-nmf=(nn+n+1)aa+2(nn+n+1)af+(n+1)ff$
quibus valoribus substitutis habebimus

$$AO = \frac{naf}{(n-1)a-f} - \frac{(n-1)a(a+f)^2(a+(n+1)f)}{2nf((n-1)a-f)^2} \Phi \Phi \text{ et}$$

$$AOM = \frac{(n-1)c-f}{nf a} \Phi + \frac{(n-1)(a+f)((n+1)(a+f) + (n+1)ff)}{6n^3 f^3} \Phi^3$$

Coroll. 2.

22. Si M sit in extremitate aperture, erit semidiameter aperture $=f$ fin. $ECM = a\Phi$ satis exacte: neque enim necesse est, aperturam tam exacte nosse. Vnde si semidiameter aperture ponatur $=x$, erit prope $x = a\Phi$; ideoque $\Phi = \frac{x}{a}$.

Coroll. 3.

23. Si accuratius rem definire velimus, quia est

$$\text{fin. } ECM = \frac{c-f}{f} \Phi + \frac{(c-f)(c-f)}{6ff} \Phi^3 = \frac{a}{f} \Phi + \frac{a(c-f)}{6ff} \Phi^3$$

$$\text{erit } x = a\Phi + \frac{a(c-f)}{6f} \Phi^3$$

$$\text{ideoque } \Phi = \frac{x}{a} - \frac{(c-f)x^3}{6a^3 f}$$

sed quia in valore ipsius AO non ultra secundam dimensionem ipsius Φ ascendimus, hac expressione non indigemus.

Coroll. 4.

24. Etsi hae expressiones tantum sunt prope verae; tamen in praxi sine errore adhiberi poterunt, dammodo anguli, qui in calculum sunt ingressi, infra

30°

30° subsistant. Non solum ergo necesse est, vt angulus $AEM = \Phi$ sed etiam angulus EMc seu $\frac{c}{f}\Phi = \Phi + \frac{a}{f}\Phi$ minor sit 30 gradibus.

Scholion.

25. Summo quidem rigore geometrico distantiam EO definire potuissimus, neque opus fuisset ad approximationes confugere: scilicet si posuissimus angulum $ECM = \omega$; et distantiam $CO = u$; deuenissimus ad hanc determinationem.

$$\frac{cf}{u} = -c \cos. \omega + \sqrt{(nn(c \cos. \omega - f)^2 + (nn-1)cc \sin. \omega^2)}$$

foretque

$$\cos. \omega = \frac{c}{f} \sin. \Phi^2 + \cos. \Phi \sqrt{(1 - \frac{cc}{ff} \sin. \Phi^2)} \text{ et}$$

$$\sin. \omega = \frac{c}{f} \sin. \Phi \cos. \Phi - \sin. \Phi \sqrt{(1 - \frac{cc}{ff} \sin. \Phi^2)}$$

hisque valoribus substitutis

$$\begin{aligned} \frac{cf}{u} = & \frac{-cc \sin. \Phi^2}{f} - c \cos. \Phi \sqrt{(1 - \frac{cc}{ff} \sin. \Phi^2)} \\ & + (c \cos. \Phi - \sqrt{(ff - cc \sin. \Phi^2)}) \sqrt{(nn - \frac{cc}{ff} \sin. \Phi^2)} \end{aligned}$$

vnde ponendo angulo Φ valde paruo per approximationem superior expressio eliceretur. Verum praecedens analysis magis ad praesens institutum videtur accommodata. Interim si quis propius ad veritatem accedere voluerit, ex formula vera hic exhibita adipiscetur.

$$\begin{aligned} \frac{cf}{u} = & (n-1)c \cos. \Phi - nf + \frac{(n-1)cc}{2nff} ((n-1)f + c \cos. \Phi) \sin. \Phi^2 \\ & + \frac{c^4}{4n^3 f^4} ((nn-1)^2 f + (n^3-1)cc \cos. \Phi) \sin. \Phi^4 \end{aligned}$$

feu

feu

$$\frac{cf}{n} = (n-1)c - nf + \frac{(n-1)c(c-f)(c+nf)}{2n^2f} \Phi\Phi$$

$$+ \frac{(n-1)(c-f)(an+n-1)c^2 + mn(n-1)cf + mn(n-1)cf - n^3f^2}{2 + n^3f^2} \Phi^2$$

Problema 2.

26. Si prout in problemate praecedente inuenimus, radius MO in vitrum missus per superficiem sphaericam BN iterum in aerem erumpat, desinere punctum V, vbi is cum axe concurret,

Solutio.

Ponatur interuallum AB=d; sitque superficiei sphaericae BN centrum in D eiusque radius DB=DN=g. Quoniam igitur positio radii incidentis MNO datur, ponamus BO=b, et angulum BON=ψ, et brevitatis ergo interuallum DO=b+g=e. Cum nunc in triangulo DON dentur latera DN=g, DO=e cum angulo BON=ψ, reperitur

$$\sin. DNM = \frac{e}{g} \sin. \psi = \frac{e}{g} \psi - \frac{e}{6g} \psi^3, \text{ hancque}$$

$$DNM = \frac{e}{g} \psi + \frac{e(ee-gg)}{6g^3} \psi^3 \text{ et}$$

$$ODN = \frac{e-g}{g} \psi + \frac{e(ee-gg)}{6g^3} \psi^3$$

Sed hic sin. DNM est sinus incidentiae, cui respondet angulus refractionis VNd, cuius sinus propterea est ad illum vt n: 1, vnde fit

$$\sin. VNd = \frac{n e}{g} \psi - \frac{n e}{6g} \psi^3$$

Tom. I.

C

hinc-

hincque

$$VNd = \frac{ne}{g} \psi + \frac{ne(nne - gg)}{6g^3} \psi^3$$

a quo ablato angulo ODN relinquitur angulus

$$DVN = \frac{(n-1)e+g}{g} \psi + \frac{e((n^2-1)ee - (n-1)gg)}{6g^3} \psi^3$$

ergo

$$\text{fin. DVN} = \frac{(n-1)e+g}{g} \psi + \frac{3n(n-1)e^2 - 2(n-1)^2 eeg - (n-1)egg - g^3}{6g^3} \psi^3$$

Cum nunc fit

$$\text{fin. DVN} : g = \text{fin. VNd} : DV \text{ erit}$$

$$\frac{g}{DV} = \frac{(n-1)e+g + \frac{1}{6gg}(3n(n-1)e^2 - 3(n-1)^2 eeg - 4(n-1)egg - g^3) \psi^2}{ne - \frac{1}{6}ne \psi^2}$$

quae expressio reducitur ad hanc formam :

$$\frac{g}{DV} = \frac{(n-1)e+g}{ne} + \frac{(n-1)(e-g)(ne+g) \psi^2}{2ngg}$$

unde reciproce oritur

$$DV = \frac{neg}{(n-1)e+g} - \frac{n(n-1)ee(e-g)(ne+g)}{2g((n-1)e+g)^2} \psi^2$$

et

$$BV = \frac{g(e-g)}{(n-1)e+g} - \frac{n(n-1)ee(e-g)(ne+g)}{2g((n-1)e+g)^2} \psi^2$$

Puncto autem V inuento notandum est esse angulum

$$BVN = \frac{(n-1)e+g}{g} \psi + \frac{e((n^2-1)ee - (n-1)gg)}{6g^3} \psi^3$$

Coroll. I.

27. Cum fit

$$e = b + g \text{ erit } (n-1)e + g = (n-1)b + ng, \text{ quo}$$

quo valore restituto habebimus.

$$BV = \frac{bg}{(n-1)b+ng} - \frac{n(n-1)b(b+g)^2(nb+(n+1)g)}{2g((n-1)b+ng)^2} \psi^2 \text{ et}$$

$$BVN = \frac{(n-1)b+ng}{g} \psi + \frac{(b+g)((n-1)(b+g)^2 - (n-1)gg)}{6g^3} \psi^3$$

Coroll. 2.

28. Hae formulae etiam ex praecedentibus erui possunt, si pro litteris n , a , f scribantur $\frac{1}{n}$, $-b$, et $-g$, quoniam hoc modo casus praecedentis problematis ad hunc reducitur. Praeterea autem, qui angulus ibi erat Φ hic est ψ .

Coroll. 3.

29. Quia in praecedente problemate inuenimus tam lineam AO quam angulum AOM erit hoc problemate ad radium illum refractum MO accommodato

$$BO = b = \frac{naf}{(n-1)a-f} - d - \frac{(n-1)a(a+f)^2(a+(n+1)f)}{2nf((n-1)a-f)^2} \Phi \Phi$$

et

$$\psi = \frac{(n-1)a-f}{nf} \Phi + \frac{(n-1)(a+f)((nn+n+1)a+(n+1)ff)}{6n^3f^2} \Phi^3$$

Problema 3.

30. Proposita lente vitrea MABN faciebus Tab. I, sphaericis AM et BN terminata, si a puncto quo- Fig. 2, cunque E in eius axe posito incidat in eam radius EM, definire punctum V, in quo is post geminam refractionem iterum cum axe lentis sit concursurus.

C 2

Solutio.

Solutio.

Consideremus lentem ut utrinque conuexam, fitque faciei anterioris AM radius AC = f, posterioris vero BN radius BD = g, ipsius lentis autem crassities AB = d. Lens porro sit vitrea, ita ut si in eam radius lucis ex aere incidat, sit sinus incidentiae ad sinum refractionis ut n ad 1. Iam recta iungens centra vtriusque faciei C et D erit axis lentis, in quo reperitur punctum lucidum E ante lentem in distantia AE = a, vnde sub angulo AEM = Φ in lentem incidat radius EM, qui prima refractione ita inflectatur, ut productus cum axe concurrat in O. Quod si iam ex iis, quae problemate primo sunt inuenta, ponamus

$$BO = \frac{naf}{(n-1)a-f} - d - \frac{(n-1)a(a+f)^2(a+(n+1)f)}{2nj((n-1)a-f)^2} \Phi \Phi = b$$

$$\text{et ang. BON} = \frac{(n-1)a-f}{nj} \Phi = \Psi$$

in valore enim anguli Ψ negligere licet terminum Φ^2 inuoluentem, quoniam calculum tantum ad secundam potestatem ipsius Ψ extendimus; his positis in problemate secundo inuenimus fore.

$$BV = \frac{bg}{(n-1)b+ng} - \frac{n(n-1)b(b+g)^2(nb+(n+1)g)}{2g((n-1)b+ng)^2} \Psi \Psi$$

et

$$BVN = \frac{(n-1)b+ng}{g} \Psi.$$

Totum ergo negotium huc redit, ut isthic pro b et Ψ valo-

valores assignatos substituamus, quod quo facilius fieri possit, statuamus

$$b = P - Q\Phi\Phi \text{ et } \psi = R\Phi \text{ vt fit}$$

$$P = \frac{naf}{(n-1)a-f} - d = \frac{naf - (n-1)ad + df}{(n-1)a-f}$$

$$Q = \frac{(n-1)a(a+f)(a+(n+1)f)}{2nf((n-1)a-f)^2}, \text{ et } R = \frac{(n-1)a-f}{nf}$$

Hinc erit:

$$\frac{bg}{(n-1)+ng} - \frac{Pg - Qg\Phi\Phi}{(n-1)P + ng - (n-1)2\Phi\Phi} = \frac{Pg}{(n-1) + ng} - \frac{nQgg\Phi\Phi}{((n-1)^2 + ng)^2}$$

at in altero membro sufficit pro b scribere P : ex quo obtinebimus

$$BV = \frac{Pg}{(n-1) + ng} - \frac{nQgg\Phi\Phi}{((n-1)P + ng)^2} - \frac{n(n-1)PRR(P+g)^2(nP+(n+1)g)\Phi\Phi}{2g((n-1)P + ng)^2}$$

$$\text{et } BVN = \frac{(n-1)P + ng}{g} R\Phi$$

Pro his autem substitutionibus notandum est fore:

$$(n-1)P + ng = \frac{n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df}{(n-1)a-f}$$

$$P + g = \frac{naf + (n-1)ag - fg - (n-1)ad + df}{(n-1)a-f}$$

$$nP + (n+1)g = \frac{2naf + (2n-1)g - (n+1)fg - 2(n-1)ad + 2df}{(n-1)a-f}$$

vnde concluditur:

$$BV = \frac{nafg - (n-1)adg + dfg}{n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df}$$

$$- \frac{(n-1)agg(a+f)^2(a+(n+1)f)}{2f(n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df)^2} \Phi\Phi$$

$$- \frac{(n-1)(naf - (n-1)ad + df)(naf + (n-1)ag - fg - (n-1)ad + df)^2(naf + (2n-1)g - (n+1)fg - 2(n-1)ad + 2df)}{2nffg(n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df)^2} \Phi\Phi$$

$$\text{et } BVN = \frac{n(n-1)a(f+g) - nfg + (n-1)df - (n-1)^2ad}{nfg} \Phi.$$

Coroll. 1.

31. Si angulus Φ prorsus euanescat, punctum V cadet in imaginem principalem, cuius si a lente distantia dicatur $= a$ erit

$$a = \frac{nafg - (n-1)adg + dfg}{n(n-1)a(f+g) - njg + (n-1)^2ad + (n-1)df}$$

quae si vt data spectetur, hac aequatione relatio inter f et g definitur, vt haec distantia principalis oriatur.

Coroll. 2.

32. Quare si distantia obiecti ante lentem fit $= a$, eiusque imago principalis post lentem ad distantiam $= \alpha$ proici debet huic aequationi satisfieri oportet.

$$n(n-1)a\alpha(f+g) - nafg + (n-1)adg - (n-1)^2aad = 0 \\ -nafg + (n-1)adf - dfg$$

Coroll. 3.

33. Hanc autem imaginis principalis distantiam α in calculum introducendo expressiones nostrae inuentae haud mediocriter contrahentur. Cum enim fit $\alpha = \frac{Pg}{(n-1)P + ng}$, erit hinc $P = \frac{n\alpha g}{g - (n-1)\alpha}$

et porro

$$(n-1)P + ng = \frac{n\alpha g}{g - (n-1)\alpha}; P + g = \frac{Pg + \alpha g}{g - (n-1)\alpha} = \frac{g(\alpha + g)}{g - (n-1)\alpha} \\ nP + (n+1)g = \frac{g(\alpha + (n+1)g)}{g - (n-1)\alpha}$$

vide

vnde facta substitutione sequentes determinaciones simpliciores affequemur.

$$BV = \alpha - \frac{(n-1)a(a+f)^2(g-(n-1)a)^2(\alpha+(n-1)f)}{2nfg((n-1)a-f)^2} \Phi \Phi$$

$$- \frac{(n-1)a(\alpha+g)^2((n-1)a-f)^2(\alpha+(n-1)g)}{2nfg(g-(n-1)a)^2} \Phi \Phi$$

et

$$BVN = \frac{((n-1)a-f)g}{(g-(n-1)a)f} \Phi.$$

Scholion.

34. Non solum hae formulae multo sunt breui-
ores et concinniores, quam primo. inuentae, sed etiam
perspicuus ordo in iis obseruatur quo litterae α et g
cum litteris a et f ita connexae sunt, vt permutatio-
nem admittant. Nullum igitur est dubium, quin
si statim distantiam α in calculum introduxissimus,
via breuiori ad eas peruenire licuisset. Ceterum quia
hae formulae posteriores non amplius crassitiem len-
tis $AB = d$ inuoluunt, euidens est eas ex primo in-
uentis nasci, si introducta distantia α crassities d elimi-
netur, seu eius loco hic valor surrogetur.

$$d = \frac{n(n-1)a\alpha(f+g) - n(a+\alpha)fg}{(n-1)^2 a\alpha - (n-1)(ag+\alpha f) + fg} = \frac{(n-1)a\alpha(f+g) - (a+\alpha)fg}{((n-1)a-f)((n-1)a-g)}$$

qui labor autem ne suscipi quidem mereretur, nisi
iam ante de eximio eius vsu certiores essemus facti.
In sequentibus igitur his elegantioribus formulis vta-
mur, quoad negotium adhuc succinctius expedire di-
dicerimus.

Proble.

Problema 4.

35. Proposita lente quacunque faciebus sphaericis terminata, si obiectum in data ab ea distantia sit constitutum, pro data lentis apertura spatium diffusionis assignare.

Solutio.

Tab. I. Concipiamus lentem vtrinque conuexam, sitque
Fig. I. faciei anterioris MAM radius $=f$, posterioris NBN $=g$, lentisque crassities $AB=d$. Sit porro MM lentis huius apertura, cuius semidiameter sit $=x$; atque in axe lentis expositum sit obiectum vel saltem punctum lucidum E, cuius a lente ponatur distantia $AE = a$. Iam primo quaeramus eius imaginem principalem, quae cadat in F atque supra (31) inuenimus fore

$$BF = \frac{nafg - (n-1)adg + dfg}{n(n-1)a(f+g) - nJg - (n-1)^2ad + (n-1)df}$$

Vocetur ergo haec distantia $=\alpha$, et si radii EM circa oram aperturae transeant, erit angulus AEM $=\Phi = \frac{x}{a}$, quo valore in superioribus formulis substituto prodibit distantia imaginis extremae f a lente scilicet:

$$Bf = a - \frac{(n-1)a(a+f)^2(g - (n-1)\alpha)^2(a + (n+1)f)}{2nnfgg((n-1)a-f)^2} \cdot \frac{xx}{aa} \\ - \frac{(n-1)\alpha(\alpha+g)^2((n-1)a-f)^2(\alpha + (n+1)g)}{2nnJfg(g - (n-1)\alpha)^2} \cdot \frac{xx}{aa}$$

ex quo colligitur spatium diffusionis quaesitum:

$$Ff = + \frac{(n-1)a(a+f)^2(g - (n-1)\alpha)^2(a + (n+1)f)}{2nnJfgg((n-1)a-f)^2} \cdot \frac{xx}{aa} \\ + \frac{(n-1)\alpha(\alpha+g)^2((n-1)a-f)^2(\alpha + (n+1)g)}{2nnJfg(g - (n-1)\alpha)^2} \cdot \frac{xx}{aa}$$

ac

ac praeterea angulus BfN erit .

$$BfN = \frac{((n-1)a-f)g}{(g-(n-1)a)f} \cdot \frac{x}{a}.$$

Coroll. 1.

36. Quoties ergo spatium diffusionis hoc modo expressum est positivum, imago extrema propius ad lentem cadit quam principalis seu est Bf < BF. Contra autem si ista expressio valorem obtineat negativum, imago extrema a lente longius erit remota principali.

Coroll. 2.

37. Patet hinc etiam spatium diffusionis cum apertura ita crescere, ut sit quadrato semidiametri aperturae proportionale, sequetur ergo ipsam aperturae rationem.

Coroll. 3.

38. Spatium diffusionis etiam hoc modo exprimi potest

$$Ff = \begin{cases} \frac{+(n-1)a(1+\frac{a}{f})^2(1-\frac{(n-1)a}{g})^2(n+1+\frac{a}{f})}{2nn(\frac{(n-1)a}{f}-1)^2} \cdot \frac{xx}{aa} \\ \frac{+(n-1)a(1+\frac{a}{g})^2(\frac{(n-1)a}{f}-1)^2(n+1+\frac{a}{g})}{2nn(1-\frac{(n-1)a}{g})^2} \cdot \frac{xx}{aa} \end{cases}$$

et angulus

$$BfN = \frac{\frac{(n-1)a-f}{f}}{1-\frac{(n-1)a}{g}} \cdot \frac{x}{a}.$$

Tom. I.

D

Coroll.

COROLL. 4.

39. Quia hae formulae introducendis litterarum valoribus reciprocis redditae sunt simpliciores, in hunc modum etiam aequatio (§. 32) exhibita tractetur quae per $a\alpha dfg$ diuisa abit in hanc formam.

$$n(n-1)\frac{1}{a}\left(\frac{1}{f} + \frac{1}{g}\right) - n\frac{1}{a}\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}\right) + (n-1)\left(\frac{1}{\alpha f} + \frac{1}{a g}\right) - (n-1)\frac{1}{fg} - \frac{1}{a\alpha} = 0$$

feu

$$\frac{n}{a} \left((n-1) a \alpha \left(\frac{1}{f} + \frac{1}{g} \right) - a - \alpha \right) = \left(\frac{(n-1)a}{f} - 1 \right) \left(\frac{(n-1)\alpha}{g} - 1 \right)$$

quae commodior erit tam ad relationem inter a et α , quam inter f et g definiendam.

Scholion.

40. Scilicet si proposita lente obiectum in variis distantis exponatur ac pro singulis distantiam imaginis principalis definire velimus, aequatio hoc modo referatur:

$$\frac{1}{a\alpha} - (n-1)\left(\frac{1}{\alpha f} + \frac{1}{a g}\right) + n\left(\frac{1}{a a} + \frac{1}{a \alpha}\right) - n(n-1)\left(\frac{1}{a f} + \frac{1}{a g}\right) + (n-1)\frac{1}{fg} = 0$$

quae per factores ita adornari poterit

$$\left(\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{f} + \frac{n}{a} \right) \left(\frac{1}{\alpha} - \frac{(n-1)}{g} + \frac{n}{a} \right) = \frac{nn}{a\alpha}$$

Vnde patet productum ex his duobus factoribus semper esse idem. Cuius resolutio quo facilius instituat, capiantur numeri μ et ν ita, ut eorum summa sit $= 1$, scilicet $\mu + \nu = 1$ ac statuatur

$$\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{f} + \frac{n}{a} = \frac{\mu n}{\nu a} \text{ erit } \frac{1}{a} = \frac{n-1}{f} - \frac{n}{\nu a}$$

$$\frac{1}{\alpha} - \frac{(n-1)}{g} + \frac{n}{a} = \frac{\nu n}{\mu a} \text{ erit } \frac{1}{\alpha} = \frac{n-1}{g} - \frac{n}{\mu a}$$

Quare

Quare si distantia obiecti $AE = a$ ita capiatur, vt sit $\frac{1}{a} = \frac{n-1}{f} - \frac{n}{v d}$, distantia imaginis principalis $BF = a$ ita se habebit, vt sit $\frac{1}{a} = \frac{n-1}{g} - \frac{n}{\mu d}$.

Eodem modo si dentur binae distantiae $AE = a$ et $BF = a$ cum crassitie lentis $AB = d$, radii facierum f et g ita debent esse comparati, vt sit

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{(n-1)a} + \frac{n}{v(n-1)d} \text{ et } \frac{1}{g} = \frac{1}{(n-1)a} + \frac{n}{\mu(n-1)d}$$

id quod infinitis modis praestari potest, cum numeri μ et v pro arbitrio accipi queant, dummodo eorum summa $\mu + v$ aequetur vnitati. Si hoc modo etiam in formulis pro spatio diffusionis inuentis omnes litterae in denominatores detrudantur, reperietur:

$$Ff = \frac{(n-1)\alpha\alpha x x}{2nn} \left\{ \frac{\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{f}\right)^2 \left(\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g}\right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{f}\right) + \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{g}\right)^2 \left(\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a}\right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{g}\right)}{\left(\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a}\right)^2 \left(\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g}\right)^2} \right\}$$

et

$$\text{angulus } BfN = \frac{\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a}}{\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g}} \cdot \frac{x}{\alpha} = \frac{\frac{n}{v d} \cdot x}{\frac{-n}{\mu d} \cdot \alpha} = -\frac{\mu}{v} \cdot \frac{x}{\alpha}$$

Cum autem sit

$$\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a} = \frac{n}{v d} \text{ et } \frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g} = \frac{-n}{\mu d} \text{ erit}$$

$$Ff = \frac{(n-1)\alpha\alpha x x}{2nn} \left(\frac{v v}{\mu \mu} \frac{1}{a} + \frac{1}{f} \right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{f} \right) + \frac{\mu \mu}{v v} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{g} \right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{g} \right)$$

et

$$\text{angulus } BfN = -\frac{\mu x}{v \alpha} = \frac{\mu x}{(\mu-1)\alpha}$$

Problema 5.

Tab. I. 41. Datis distantii obiecti ante lentem $AE = a$
 Fig. I. et imaginis principalis post lentem $BF = \alpha$ vna cum
 lentis crassitie $AB = d$, definire omnes lentes satisfaci-
 entes, simulque pro singulis spatium diffusionis Ff .

Solutio.

Modo vidimus si lentis faciei anterioris AM radius
 ponatur $= f$, posterioris $BN = g$, lente vt conuexa
 vtrunque spectata, hos duos radios ita comparatos
 esse debere, vt fit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{vd} \quad \text{et} \quad \frac{n-1}{g} = \frac{1}{\alpha} + \frac{n}{\mu d}$$

funtis pro μ et ν numeris quibuscunque, vt fit $\mu + \nu = 1$;
 vnde infinitae lentes quaesito satisfaciens obtinentur.
 Deinde si huius lentis semidiameter aperturae ponatur
 $= x$, spatium diffusionis Ff ita exprimi potest vt fit

$$Ff = \frac{\alpha \alpha x x}{2nn(n-1)^2} \left(\frac{\nu \nu (n-1)}{\mu \mu} \left(\frac{1}{a} + \frac{n-1}{f} \right)^2 \left(\frac{nn-1}{a} + \frac{n-1}{f} \right) + \frac{\mu \mu (n-1)}{\nu \nu} \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{n-1}{g} \right)^2 \left(\frac{nn-1}{\alpha} + \frac{n-1}{g} \right) \right)$$

et angulus $BfN = \frac{\mu \alpha}{(\mu - 1) \alpha}$.

Quod si iam hic pro $\frac{n-1}{f}$ et $\frac{n-1}{g}$ valores assignati
 substituantur spatium diffusionis erit

$$Ff = \frac{n \alpha \alpha x x}{2(n-1)^2} \left(\frac{\nu \nu}{\mu \mu} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{vd} \right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{vd} \right) + \frac{\mu \mu}{\nu \nu} \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\mu d} \right)^2 \left(\frac{n}{\alpha} + \frac{1}{\mu d} \right) \right)$$

feu

$$Ff = \frac{n \alpha \alpha x x}{2(n-1)^2} \left\{ \begin{array}{l} + \frac{\nu \nu}{\mu \mu} \left(\frac{n}{a^3} + \frac{2n-1}{v a a d} + \frac{n+2}{v a d d} + \frac{1}{v^3 a^3} \right) \\ + \frac{\mu \mu}{\nu \nu} \left(\frac{n}{\alpha^3} + \frac{2n-1}{\mu \alpha a d} + \frac{n+2}{\mu \alpha d d} + \frac{1}{\mu^3 \alpha^3} \right) \end{array} \right\}$$

Si

Si crassities lentis fuerit valde parua, ne confusio fiat enormis, neceſſe eſt pro μ et ν ſumi numeros vehemen- ter magnos, alterum ſcilicet poſitiuum alterum negatiuum. Cum igitur ſit $\mu d + \nu d = d$, ſtatuatur $\mu d = \frac{d-k}{2}$ et $\nu d = \frac{d+k}{2}$, vt ſit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{2n}{k+d} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{2n}{k-d} \text{ ſeu}$$

$$f = \frac{(n-1)a(k+d)}{2na+k+d} \text{ et } g = \frac{(n-1)a(k-d)}{k-d-2na}$$

hincque obtinetur ſpatium diſuſionis

$$Ff = \frac{n\alpha a x x}{2(n-1)^2} \left\{ \begin{array}{l} + \left(\frac{k+d}{k-d}\right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{2}{k+d}\right) \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{k+d}\right)^2 \\ + \left(\frac{k-d}{k+d}\right)^2 \left(\frac{n}{a} - \frac{2}{k-d}\right) \left(\frac{1}{a} - \frac{2}{k-d}\right)^2 \end{array} \right\}$$

in quibus formulis paruitas craſſitiei lentis $AB=d$ nullum negotium faceſſit: tum vero eſt

$$\text{angulus } BfN = \frac{k-d}{k+d} \cdot \frac{\alpha}{a}$$

C O R O L L. I.

42. Propoſitis ergo binis diſtantiis $AE=a$ et $BF=a$ vna cum craſſitie lentis $AB=d$, infinitis modis lentes idoneae parari poſſunt cum pro k quantitates pro lubitu ſiue poſitiuae ſiue negatiuae aſſumi queant.

C O R O L L. 2.

43. Cum ſemidiameter aperturæ x faciem anteriorem reſpiciat, et angulus BfN ſeu BFN ſit $= \frac{k-d}{k+d} \cdot \frac{\alpha}{a}$, exiſtente diſtantiæ $BF=a$, manifeſtum eſt ſemidiamete-

trum aperturae posterioris faciei esse debere $= \frac{k-d}{k+d} \cdot \lambda$
vel faltem non minorem.

COROLL. 3.

44. Quodsi lentis crassities tam sit parua, ut ea
prae k contemni queat, formulae nostrae fient simpli-
ciores

$$f = \frac{(n-1)ak}{k+2na} \quad \text{et} \quad g = \frac{(n-1)ak}{k-2na}$$

et spatium diffusionis

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha\alpha\alpha}{2(n-1)^2} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{2}{k} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{k} \right)^2 + \left(\frac{n}{a} - \frac{2}{k} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{2}{k} \right)^2 \right)$$

angulusque $BfN = \frac{\alpha}{a}$.

Scholion.

45. Sufficiat haec de spatio diffusionis in genere
quaecunque fuerit lentis crassities, tradidisse, cum non
obstante his satis concinnis transformationibus calculus
nimium fieret molestus, si in determinatione spatii
diffusionis rationem crassitiei lentis habere vellemus.
Licebit autem, ut modo vidimus, crassitiem lentis
negligere non solum, quando ipsa est per se valde
exigua verum etiam dummodo prae quantitate k fuerit
perparua. Atque hinc etiam in sequentibus facile
iudicare poterimus, vtrum crassitiem lentis recte in
calculo contemserimus, nec ne? quous enim casu
consideretur quantitas pro k assumpta, quae si multo-
ties fuerit maior quam d error nullus erit pertime-
scendus;

scendus; contra vero si k non multum superet d multum aberrabitur, quantumvis exigua fuerit crassities ipsa per se.

Vt fiat Ff minimum, definiri potest conueniens valor ipsius k hoc modo. Ponatur $\frac{k-d}{k+d} = z$ et pro minimo peruenitur ad hanc aequationem:

$$\begin{aligned} 0 = & 2z^4 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right)^2 \\ & - \frac{2nz^3}{a} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right) - \frac{z^3}{d} \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{d} \right)^2 \\ & + \frac{2nz}{a} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right) + \frac{z}{d} \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{d} \right)^2 \\ & - 2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right)^2 \end{aligned}$$

vnde valor ipsius z erui debet.

Problema 6.

46. Neglecta lentis crassitie, si detur cum obiecti ante lentem distantia $AE = a$, tum imaginis principalis post lentem distantia $BF = \alpha$, eam definire lentem quae pro data apertura minimam pariat diffusionem.

Solutio.

Positis radiis faciei anterioris $AM = f$ et posterioris $BN = g$ vtraque vt conuexa spectata, vidimus omnes lentes datis distantis a et α conuenientes his formulis determinari: si scilicet pro k scribamus $2k$

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{k} \quad \text{et} \quad \frac{n-1}{g} = \frac{1}{\alpha} - \frac{n}{k}$$

deno-

denotante k quantitatem quamcunque. Tum autem spatium diffusionis ita exprimi est repertum

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha\alpha\alpha}{2(n-1)^2} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k} \right)^2 + \left(\frac{n}{\alpha} - \frac{1}{k} \right) \left(\frac{1}{\alpha} - \frac{1}{k} \right)^2 \right)$$

quae expressio ad hanc reducitur formam :

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha\alpha\alpha}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(n \left(\frac{1}{aa} - \frac{1}{a\alpha} + \frac{1}{\alpha\alpha} \right) + \frac{2n-1}{k} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha} \right) + \frac{n-1}{kk} \right)$$

Quaestio igitur huc reducitur, ut definiatur quantitas k qua huic expressioni valor minimus concilietur; cui quidem requisito satisfacit valor

$$\frac{1}{k} = \frac{-(2n-1)}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha} \right) \text{ seu } \frac{1}{k} = \frac{2n-1}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{\alpha} - \frac{1}{a} \right)$$

quo substituto habebitur :

$$\frac{n-1}{f} = \frac{4+n-2nn}{2(n-1)^2\alpha} + \frac{n(2n-1)}{2(n-1)\alpha}, \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{4+n-2nn}{2(n-1)^2\alpha} + \frac{n(2n-1)}{2(n-1)\alpha^2}$$

et spatium diffusionis quod est minimum :

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha\alpha\alpha}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(n \left(\frac{1}{aa} - \frac{1}{a\alpha} + \frac{1}{\alpha\alpha} \right) - \frac{(2n-1)^2}{4(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha} \right)^2 \right)$$

At est

$$n \left(\frac{1}{aa} - \frac{1}{a\alpha} + \frac{1}{\alpha\alpha} \right) = n \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{n}{a\alpha} \text{ ideoque}$$

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha\alpha\alpha}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\frac{4n-1}{4(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{n}{a\alpha} \right)$$

quae expressio etiam in hanc formam transfunditur

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha\alpha\alpha}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\frac{4n-1}{4(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{(n-1)^2}{(n-1)\alpha\alpha} \right)$$

seu

$$Ff = \frac{n(4n-1)\alpha\alpha\alpha\alpha}{8(n-1)^2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{4(n-1)^2}{(4n-1)\alpha\alpha} \right)$$

Coroll.

COROLL. I.

47. Vt igitur lens minimum spatium diffusio-
nis producat, eam ita formari necesse est vt sit

$$f = \frac{2(n-1)(n+2)a\alpha}{n(2n+1)a + (4+n-2nn)\alpha} \text{ et}$$

$$g = \frac{2(n-1)(n+2)a\alpha}{n(2n+1)\alpha + (4+n-2nn)a}$$

neglecta scilicet lentis crassitie, quae quidem recte ne-
gligitur, si modo fuerit vehementer parua prae quan-
titate $k = \frac{2(n+2)a\alpha}{(2n+1)(a-\alpha)}$.

COROLL. 2.

48. Si igitur sit $a = \alpha$, seu $BF = AE$ crassi-
ties lentis, quantacunque fuerit, nihil turbat in spatio
diffusionis. Pro hoc autem casu erit $f = g = (n-1)a$
et spatium diffusionis ipsum $Ff = \frac{nn\alpha\alpha}{(n-1)^2a}$. At quo ma-
gis distantiae a et α a se inuicem discrepant, seu mi-
nor fuerit quantitas $\frac{a\alpha}{a-\alpha}$, eo magis haec determinatio
ob lentis crassitiem fiet erronea.

COROLL. 3.

49. Spatium autem hoc confusionis minimum
 Ff pluribus modis exhiberi potest, inter quos com-
modissimum eligi conuenit; sunt autem praecipui:

$$\text{I. } Ff = \frac{n(4n-1)\alpha\alpha\alpha\alpha}{8(n-1)^2(n+2)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}\right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}\right)^2 + \frac{4(n-1)^2}{(4n-1)\alpha}\right)$$

$$\text{II. } Ff = \frac{n(4n-1)\alpha\alpha\alpha\alpha}{8(n-1)^2(n+2)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}\right) \left(\left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}\right)^2 + \frac{4n(n+1)}{(4n-1)\alpha}\right)$$

$$\text{III. } Ff = \frac{n(4n-1)\alpha\alpha\alpha\alpha}{8(n-1)^2(n+2)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}\right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}\right) + \frac{2(2nn+1)}{(4n-1)\alpha}\right)$$

$$\text{IV. } Ff = \frac{n(4n-1)\alpha\alpha\alpha\alpha}{8(n-1)^2(n+2)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}\right) \left(\left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\alpha}\right) + \frac{(2n+1)^2}{(4n-1)\alpha}\right)$$

Tom. I.

E

Coroll.

Coroll. 4.

50. Cum ergo hoc spatium diffusionis fit minimum, si lenti alia quaecunque figura tribuatur, ita tamen, vt obiecti ad distantiam $AE = a$ remoti imaginem principalem in distantia $BF = a$ exhibeat, spatium diffusionis erit maius, quam hic inuenimus.

Scholion.

51. Quia $n : 1$ denotat rationem refractionis ex aere in vitrum, haec autem pro radiorum natura est variabilis, conueniet pro n medium valorem assumi, qui est $n = \frac{31}{20}$; hinc ergo erit

$$n - 1 = \frac{11}{20}; n + 2 = \frac{71}{20}; 2n + 1 = \frac{41}{10}; 4 + n - 2nn = \frac{149}{200},$$

hincque

$$\frac{n(2n+1)}{2(n-1)(n+2)} = \frac{1271}{781} = 1,627401$$

$$\frac{4+n-2nn}{2(n-1)(n+2)} = \frac{149}{781} = 0,190781$$

unde lens minimam confusionem pariens ita definitur

$$\frac{1}{f} = \frac{149}{781a} + \frac{1271}{781a} = \frac{0,190781}{a} + \frac{1,627401}{a}$$

$$\frac{1}{g} = \frac{149}{781a} + \frac{1271}{781a} = \frac{0,190781}{a} + \frac{1,627401}{a}$$

feu

$$f = \frac{781a\alpha}{149\alpha + 1271\alpha} = \frac{a\alpha}{0,190781\alpha + 1,627401\alpha}$$

et

$$g = \frac{781a\alpha}{149\alpha + 1271\alpha} = \frac{a\alpha}{0,190781\alpha + 1,627401\alpha}$$

Pro

Pro spatio autem diffusionis ipso definiendo ob $4n-1 = \frac{26}{5}$

$$\text{erit } \frac{n(4n-1)}{8(n-1)^2(n+1)} = \frac{8060}{8591} = 0,938191$$

$$\text{et } \frac{4(n-1)^2}{4n-1} = \frac{121}{520} = 0,232692$$

hincque

$$Ff = 0,938191 \alpha \alpha x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + 0,232692 \frac{1}{a\alpha} \right)$$

vnde reliquae formulæ facile deducuntur. Ceterum hic monendum est, quoniam valor $n = \frac{31}{20}$ ex experimentis est conclusus, neque ipse pro omnibus radio-
rum generibus valet, superfluum fore in praxi hos numeros inuentos nimis studiose obseruare; quin etiam ipsa natura minimi aliquam aberrationem permittit. Nihilominus has fractiones decimales ad tot figuras producere visum est, quo facilius quantum ab hac hypothese aberretur, dignosci queat.

Problema 7.

§2. Neglecta lentis crassitie, si detur cum obiecti ante lentem distantia $AE = a$, tum imaginis principalis post lentem distantia $BF = \alpha$, eam definire lentem, quae pro data apertura non minimum, sed datum pariat spatium diffusionis Ff .

Solutio.

Lente vtrinque vt conuexa spectata, sit faciei anterioris radius $= f$, posterioris $= g$; atque vt ex data

E 2

distan-

distantia obiecti $AE = a$, data oriatur imaginis principalis distantia $= \alpha$ necesse est fit in genere

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{k} \quad \text{et} \quad \frac{n-1}{g} = \frac{1}{\alpha} - \frac{n}{k}$$

vnde spatium diffusionis fit

$$Ff = \frac{n\alpha a \alpha \alpha (\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha})}{2(n-1)^2} (n(\frac{1}{a a} - \frac{1}{a \alpha} + \frac{1}{\alpha \alpha}) + \frac{2n+1}{k}(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}) + \frac{n+2}{k k})$$

Cum autem spatium diffusionis minimum repertum fit

$$\frac{n(n-1)\alpha\alpha\alpha\alpha(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha})}{8(n-1)^2(n+2)} ((\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha})^2 + \frac{4(n-1)^2}{(4n-1)\alpha})$$

necesse est vt illud fit maius: statuatur ergo:

$$Ff = \frac{n(4n-1)\alpha\alpha\alpha\alpha}{8(n-1)^2(n+2)} (\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}) ((\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha})^2 + \frac{4(n-1)^2}{(4n-1)\alpha} + S)$$

et habebitur ista aequatio:

$$4n(n+2)(\frac{1}{a a} - \frac{1}{a \alpha} + \frac{1}{\alpha \alpha}) + \frac{4(n+2)(2n+1)}{k}(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}) + \frac{4(n+2)^2}{k k} \\ = (4n-1)(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha})^2 + \frac{4(n-1)^2}{a \alpha} + (4n-1)S$$

quae in hanc formam redigitur.

$$(2n+1)^2(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha})^2 + \frac{4(n+2)(2n+1)}{k}(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}) + \frac{4(n+2)^2}{k k} = (4n-1)S$$

vnde radice extracta fit

$$(2n+1)(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}) + \frac{2(n+2)}{k} = \sqrt{(4n-1)S}$$

$$\text{et} \quad \frac{1}{k} = \frac{-(2n+1)}{2(n+2)}(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}) + \frac{\sqrt{(4n-1)S}}{2(n+2)}$$

Quare erit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} - \frac{n(2n+1)}{2(n+2)}(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}) + \frac{n}{2(n+2)}\sqrt{(4n-1)S}$$

$$\frac{n-1}{g} = \frac{1}{\alpha} + \frac{n(2n+1)}{2(n+2)}(\frac{1}{a} - \frac{1}{\alpha}) - \frac{n}{2(n+2)}\sqrt{(4n-1)S}$$

fiue

sive

$$f = \frac{2(n-1)(n+2)a\alpha}{(4+n-2nn)\alpha + 2(2n+1)a + n\alpha\sqrt{(4n-1)S}}$$

$$g = \frac{2(n-1)(n+2)a\alpha}{(4+n-2nn)\alpha + 2(2n+1)a - n\alpha\sqrt{(4n-1)S}}$$

Oportet ergo pro S fumi quantitatem positivam, atque vt cum reliqua parte, cui jungitur, fit homogenea, ponamus

$$S = (\lambda - 1) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2$$

vbi λ denotat numerum vnitatem maiorem; atque effici poterit, vt spatium diffusionis ita exprimat

$$f = \frac{n(4n-1)\alpha\alpha\sqrt{\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha}}}{2(n-1)^2(n+2)\alpha} + \frac{1}{\alpha} \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{4(n-1)^2}{(4n-1)a\alpha} \right)$$

quod cum vt datum spectetur, numerus λ pro dato assumi poterit, ac lens hunc effectum producens ita determinabitur.

$$f = \frac{2(n-1)(n+2)a\alpha}{(4+n-2nn)\alpha + 2(2n+1)a + n(a+\alpha)\sqrt{(4n-1)(\lambda-1)}}$$

$$g = \frac{2(n-1)(n+2)a\alpha}{(4+n-2nn)\alpha + 2(2n+1)a - n(a+\alpha)\sqrt{(4n-1)(\lambda-1)}}$$

quod ergo cum signum radicale ambiguo illatum inuoluat, duplici modo fieri poterit.

Coroll. I.

53. Omnes igitur lentes, quae obiecti ad distantiam $AE = a$ remoti, imaginem principalem in distantia $BF = \alpha$ repraesentant, hanc habent proprietatem vt sit:

$$\frac{n-1}{f} + \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \text{ seu } \frac{fg}{f+g} = \frac{(n-1)a\alpha}{a+\alpha}$$

E 3

et

et cum fit

$$n = \frac{31}{20} \text{ erit } \frac{f g}{f+g} = \frac{11 a \alpha}{20(a+\alpha)} = \frac{0,55 a \alpha}{a+\alpha}.$$

Coroll. 2.

54. Si ergo lens fit vtrunque aequae conuexa seu $f = g$, oportet esse $f = g = \frac{2(n-1)a\alpha}{a+\alpha} = \frac{11 a \alpha}{10(a+\alpha)}$.

fin autem lens desideretur plano-conuexa vt fit $f = \infty$, capi debet

$$g = \frac{(n-1)a\alpha}{a+\alpha} = \frac{11 a \alpha}{20(a+\alpha)} = \frac{0,55 a \alpha}{a+\alpha}$$

At si lens debeat esse conuexo-plana seu $g = \infty$, capi oportet

$$f = \frac{(n-1)a\alpha}{a+\alpha} = \frac{11 a \alpha}{20(a+\alpha)} = \frac{0,55 a \alpha}{a+\alpha}$$

Scholion I.

55. Substituamus pro n valorem ipsi conuenientem $\frac{31}{20}$, et iam vidimus fore:

$$\frac{n(4n-1)}{8(n-1)^2(n+2)} = \frac{8060}{8591} = 0,938191$$

$$\frac{4(n-1)^2}{4n-1} = \frac{121}{520} = 0,232692$$

$$\frac{4+n-2n}{2(n-1)(n+2)} = \frac{149}{781} = 0,190781$$

$$\frac{n(2n+1)}{2(n-1)(n+2)} = \frac{1271}{781} = 1,627401$$

nunc vero notari oportet esse:

$$\frac{n\sqrt{4n-1}}{8(n-1)(n+2)} = \frac{62\sqrt{130}}{781} = 0,905133$$

Quare

Quare si lens ita construatur vt fit

$$f = \frac{a \alpha}{0,190781 \alpha + 1,627401 a \pm 0,905133(a + \alpha) \sqrt{\lambda - 1}}$$

$$g = \frac{a \alpha}{0,190781 \alpha + 1,627401 a \pm 0,905133(a + \alpha) \sqrt{\lambda - 1}}$$

erit pro eius apertura; cuius semidiameter $= x$,
spatium diffusionis

$$Ff = 0,938191 \alpha \alpha x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{0,272602}{a \alpha} \right)$$

Cum autem in posterum hi numeri frequentissime
occurrant eorum loco ad abbreviandum certis caracte-
ribus vtamur, ponamus ergo

$$\frac{n(4n-1)}{8(n-1)^2(n+2)} = 0,938191 = \mu$$

$$\frac{4(n-1)^2}{4n-1} = 0,232692 = \nu$$

$$\frac{4+n-2n}{2(n-1)(n+2)} = 0,190781 = g$$

$$\frac{n(2n+1)}{2(n-1)(n+2)} = 1,627401 = \sigma$$

$$\frac{n \sqrt{4n-1}}{2(n-1)(n+2)} = 0,905133 = \tau$$

feu

$$\mu = \frac{1}{4(n+2)} + \frac{1}{4(n-1)} + \frac{x}{8(n+1)^2}$$

$$g = \frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{n+2} - 1$$

$$\sigma = 1 + \frac{1}{2(n-1)} - \frac{1}{n+2}$$

$$\tau = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{n+2} \right) \sqrt{4n-1}$$

vnde pro quouis alio medio pellucido hi valores
supputari possunt ficque

sicque vt prodeat spatium diffusionis

$$Ff = \mu \alpha \alpha x x \left(\frac{x}{a} + \frac{x}{\alpha} \right) \left(\lambda \left(\frac{x}{a} + \frac{x}{\alpha} \right)^2 + \frac{v}{a\alpha} \right)$$

lentis constructio erit

$$f = \frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a \pm \tau(a+\alpha)\sqrt{\lambda-1}}$$

$$g = \frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a + \tau(a+\alpha)\sqrt{\lambda-1}}$$

Dummodo igitur λ fuerit numerus positivus unitate non minor talis lens duplici modo effici poterit. Casu autem $\lambda = 1$, quo spatium diffusionis est minimum, vnica lens proposito satisfaciens construi potest.

Coroll. 3.

56. Si igitur lens sit vtrunque aequaliter convexa, ideoque $f = g = \frac{2(n-1)a\alpha}{a+\alpha} = \frac{11}{10} \cdot \frac{a\alpha}{a+\alpha}$, in expressio-
ne nostra pro spatio diffusionis inuenta valor ipsius λ
ex aequalitate inter f et g statuta definietur, vnde fit

$$(\sigma - \rho)(a - \alpha) = 2\tau(a + \alpha)\sqrt{\lambda - 1} \text{ hincque}$$

$$\lambda = 1 + \frac{0,629795 a\alpha - 1,259589 a\alpha + 0,629795 a\alpha}{(a + \alpha)^2}$$

Coroll. 4.

57. Si lens capiatur plano convexa vt fit:

$$f = \infty \text{ et } g = \frac{(n-1)a\alpha}{a+\alpha} = \frac{11}{20} \cdot \frac{a\alpha}{a+\alpha}$$

pro spatio diffusionis habebitur

$$\rho a + \sigma a = \pm \tau(a + \alpha)\sqrt{\lambda - 1}$$

vnde in numeris colligitur

$$\lambda = 1 + \frac{0,044427 a\alpha + 0,757940 a\alpha + 3,232692 a\alpha}{(a + \alpha)^2}$$

Coroll.

COROLL. 5.

58. Si denique lens adhibeatur conuexo-plana, ut sit:

$$g = \infty \text{ et } f = \frac{(n-1)aa}{a+a} = \frac{11}{20} \cdot \frac{aa}{a+a}$$

pro spatio diffusionis inueniendo poni oportet

$$ga + \sigma a = \pm \tau(a+a)\sqrt{\lambda-1}$$

vnde in numeris colligimus:

$$\lambda = 1 + \frac{3,232692aa + 0,757040aa - 10,04437aa}{(a+a)^2}$$

Scholion 2.

59. Quod ad aperturam attinet iam initio animaduertimus, in ea maiores arcus comprehendi non debere, quam qui sint principiis stabilitis conformes. Scilicet ut nullus angulus supra 30° gradus occurrat, anguli ACM et BDN certe minores 30 gradibus esse debent, cum anguli EMc et VNd ipsis sint maiores, quorum alter cum quandoque ad duplum assurgere possit, poterimus hanc regulam statuere, ut aperturæ femidiameter x neque $\frac{1}{2}f$ neque $\frac{1}{2}g$ superet. Verum quouis casu ad ipsos angulos EMc et VNd, qui sunt maximi, attendi conueniet, atque tanta apertura admitti poterit, vnde neuter horum angulorum 30 gradus superans oriatur, si cautius procedere velimus, etiam angulos 20 gradibus minores euitare poterimus, quo pacto apertura magis restringetur.

Tab. I.
Fig. 2.

Problema 8.

Tab. I. 60. Non neglecta lentis crassitie AB si pro-
Fig. 3. distantia obiecti AE = a detur distantia imaginis prin-
cipalis BF = a, obiectum autem parumper longius
in e remouetur, definire locum imaginis principalis f.

Solutio.

Posita lentis crassitie AB = d, radiisque faciei
anterioris AM = f et posterioris BN = g, supra
vidimus hos radios ita a binis distantis a et a atque
crassitie lentis d pendere debere, vt fit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{2n}{k+d} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{2n}{k-d}$$

denotante k quantitatem quamcunque. Hinc ergo
cum fit

$$\frac{k+d}{2n} = \frac{af}{(n-1)a-f} \text{ et } \frac{k-d}{2n} = \frac{ag}{g-(n-1)a}$$

erit eliminando k

$$\frac{d}{n} = \frac{af}{(n-1)a-f} - \frac{ag}{g-(n-1)a}$$

Ponamus iam distantiam AE = a crescere particula
Ee = da ac per differentiationem inueniemus, quantum
inde distantia imaginis BF = a immutetur: habebimus
scilicet:

$$\frac{-ffda}{((n-1)a-f)^2} - \frac{ggda}{(g-(n-1)a)^2} = 0$$

unde elicimus

$$da = \frac{-ff(k-(n-1)a)^2}{gg((n-1)a-f)^2} da = \frac{-aa}{a.a} da \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2$$

Quare

Quare obiecto E per spatium minimum Ee longius a lente remoto, imago principalis ex F propius ad lentem admouebitur per spatium minimum Ff, ita vt sit

$$Ff = \frac{\alpha \alpha}{a a} \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2. Ee = \frac{ff(k-(n-1)\alpha)^2}{gg((n-1)\alpha-f)^2}. Ee.$$

Coroll. I.

61. Quia quantitas $\frac{\alpha\alpha}{a a} \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2$ necessario est positua, euidentis est si obiectum longius a lente remoueat, imaginem semper propius ad lentem admoueri. Contra ergo etiam si obiectum propius ad lentem accedat, imago longius ab ea recedet.

Coroll. 2.

62. Si crassities lentis d euanescat erit $Ff = \frac{\alpha\alpha}{a a} Ee$, sin autem ea non euanescat fieri potest vt sit vel $Ff > \frac{\alpha\alpha}{a a} Ee$ vel $Ff < \frac{\alpha\alpha}{a a} Ee$, prius eueniet si k sit quantitas positua, postlerius si negatiua. At si sit vel $k = \infty$ vel $k = 0$, vtroque casu erit $Ff = \frac{\alpha\alpha}{a a} Ee$ et amfi crassities lentis non euanescat.

Coroll. 3.

63. Cum in distantis a et a mutatio minima fieri concipiatur, spatium diffusionis nullam inde variationem subire censendum est: siue ergo obiectum in E siue e reperiatur, ac semidiameter aperturæ

F 2

lentis

lenticis in facie anteriore fuerit $=x$, erit spatium diffusionis :

$$\frac{n\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2} \left\{ + \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2 \left(\frac{n}{\alpha} + \frac{z}{k+d} \right) \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{z}{k+d} \right)^2 \right\}$$

$$\left\{ + \left(\frac{k-d}{k+d} \right)^2 \left(\frac{n}{\alpha} - \frac{z}{k-d} \right) \left(\frac{1}{\alpha} - \frac{z}{k-d} \right)^2 \right\}$$

in facie autem posteriori semidiameter aperturæ debet esse $= \frac{k-d}{k+d} \cdot x$.

Problema 9.

Tab. I. 64. Rationem definire, quam habet magnitudo
Fig. 3. imaginis ad magnitudinem obiecti non neglecta lenticis
crassitie.

Solutio.

Sit obiecti ante lentem distantia $AE = a$, imaginis vero $BF = \alpha$ existente lenticis crassitie $= d$; ubi quidem tantum imaginem principalem spectamus neglecto spatio diffusionis. Sit iam $E \varepsilon$ obiectum, cui tribuatur magnitudo quam minima $E\varepsilon = x$, normaliter axi lentis insitens; eiusque imago in $F\zeta$ exhibebitur, cuius magnitudo $F\zeta$ quaeritur. Cum igitur punctum ζ a puncto ε oriatur, ita ut radii ab ε emissi in ζ colligantur, consideretur radius quicumque εM , qui productus cum axe in e occurrat: et perinde est, ac si hic radius ex axis puncto e emanaret. Quare is post refractionem cum axe in f concurret, ut fit $f = \frac{\alpha\alpha}{a\alpha} \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2$. $E\varepsilon$, indeque ad ζ perget: ex quo magnitudinem $F\zeta$ definire licebit. Statuatur
in

in hunc finem $AM = x$, erit $BN = \frac{k-d}{k+d} x$; hincque colligemus has proportiones:

$$Ee : E\varepsilon = eA : AM = a : x$$

$$Ff : F\zeta = fB : BN = a : \frac{k-d}{k+d} x$$

ob spatiosa Ee et Ff quam minima: unde habebimus

$$\frac{Ff}{Ee} : \frac{F\zeta}{E\varepsilon} = \frac{a}{a} \cdot \frac{k-d}{k+d} = \frac{\alpha\alpha}{\alpha\alpha} \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2 : \frac{F\zeta}{E\varepsilon}$$

Concluditur ergo $\frac{F\zeta}{E\varepsilon} = \frac{\alpha}{\alpha} \cdot \frac{k+d}{k-d}$, ex quo cum magnitudo obiecti $E\varepsilon$ posita sit $= z$, erit magnitudo imaginis $F\zeta = \frac{\alpha(k+d)}{\alpha(k-d)} z$.

COROLL. I.

65. Secundum hanc ergo rationem diameter obiecti immutatur. Vbi notandum est, si expressio $\frac{\alpha(k+d)}{\alpha(k-d)}$ habeat positium valorem obiecti imaginem situ inuerso representari, contra autem situ erecto, si $\frac{\alpha(k+d)}{\alpha(k-d)}$ negatiuum valorem adipiscatur.

COROLL. 2.

66. Si crassities lentis euanescat, fit $F\zeta = \frac{\alpha}{\alpha} z$, quo ergo casu recta iungens puncta extrema ε et ζ transit per centrum lentis. At si crassities in computum ducatur, recta $\varepsilon\zeta$ modo intra lentem modo extra, axem lentis secare poterit.

Scholion.

67. Sic igitur omnia, quae circa vnam lentem quaecumque nosse oportet, expediimus, vt etiam

crassitiei rationem habuerimus. Ac primo quidem ad binas distantias lentis quasi determinatrices spectari conuenit, quae sunt obiecti distantia ante lentem $AE = a$ et imaginis principalis post lentem distantia $BF = \alpha$, quibus addi debet lentis crassities $AB = d$. His autem conditionibus infinitae lentes satisfaciunt; si enim radius faciei anterioris AM dicatur $= f$, et posterioris $BN = g$, utraque tanquam conuexa considerata, constructio lentis his continetur formulis:

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{2n}{k+d} \quad \text{et} \quad \frac{n-1}{g} = \frac{1}{\alpha} - \frac{2n}{k-d}$$

seu

$$f = \frac{(n-1)a(k+d)}{k+d+2na} \quad \text{et} \quad g = \frac{(n-1)\alpha(k-d)}{k-d-2na}$$

existente $n = \frac{31}{20}$; ubi k est quantitas arbitraria, hincque lentes innumerabiles quaesito satisfaciens obtinentur.

Quod si iam obiecti diameter ponatur $= z$, erit imaginis principalis repraesentatae diameter $= \frac{\alpha(k+d)}{a(k-d)} z$, quatenus imago situ inuerso exhibita consideratur.

Deinde si aperturæ in facie anterioris lentis semidiameter sit $= x$, spatium diffusionis, quatenus ab imagine principali ad lentem porrigitur, ita exprimetur ut sit:

$$\frac{n\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2} \cdot \left\{ \begin{array}{l} + \left(\frac{k+d}{k-d}\right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{2}{k+d}\right) \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{k+d}\right)^2 \\ + \left(\frac{k-d}{k+d}\right)^2 \left(\frac{n}{\alpha} - \frac{2}{k-d}\right) \left(\frac{1}{\alpha} - \frac{2}{k-d}\right)^2 \end{array} \right\}$$

in facie autem posteriori aperturæ semidiameter debet esse $= \frac{k-d}{k+d} x$ vel saltem non minor. Quia spatium diffu-

diffusionis factorem habet $\alpha\alpha\alpha\alpha$, breuitatis gratia id
ita $P\alpha\alpha\alpha\alpha$ indicabimus. Haecque in genere teneantur
etiam crassitiei lentis ratione habita. At si crassities
lentis euanescat, formulas magis euoluere licuit, scilicet
si breuitatis gratia ponatur:

$$\mu = 0,938191; \quad \rho = 0,190781; \quad \tau = 0,905133$$

$$\nu = 0,232692; \quad \sigma = 1,627401; \quad \lambda > 1 \text{ arbitr.}$$

sumaturque pro formatione lentis:

$$f = \frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a \pm \tau (a + \alpha) \sqrt{\lambda - 1}}$$

$$g = \frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a + \tau (a + \alpha) \sqrt{\lambda - 1}}$$

spatium diffusionis erit pro aperturae semidiametro x

$$\mu\alpha\alpha\alpha\alpha \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{\nu}{a\alpha} \right)$$

et obiecti diametro existente $= z$ imaginis diameter
erit $= \frac{\alpha}{a} z$. His ergo pro vna lente determinatis,
videamus quomodo in combinatione duarum plurium-
ve lentium spatium diffusionis definiatur: vt deinceps
in omni generis instrumentis dioptriciis siue Telescopiis
siue microscopiis confusionem assignare, modumque
eam diminuendi inuestigare possimus.